

Rada vlády pro rovnost žen a mužů - záznam o provedení hlasování per rollam

Číslo hlasování per rollam – 1/2022

Usnesení číslo: 6/2022

Hlasování per rollam vyhlášeno dne: 21. 6. 2022

Hlasování per rollam uzavřeno dne: 24. 6. 2022

Hlasování per rollam vyhlásil: Radan Šafařík, Odbor rovnosti žen a mužů

Počet členek a členů k datu vyhlášení hlasování: 41

Počet členek a členů, kteří se v hlasování vyjádřili: 24

Počet členek a členů, kteří se nevyjádřili a jejichž hlas byl v souladu s čl. 4 odst. 4 jednacího řádu započten jako hlas PRO: 17

Výsledek hlasování: 23 PRO, 1 PROTI, 0 ZDRŽEL(A) SE

Schválené usnesení:

Rada vlády pro rovnost žen a mužů

s c h v a l u j e podnět k důslednějším zohledňování hlediska rovnosti žen a mužů při pomoci uprchlíkům a uprchlicím z Ukrajiny,

p o v ě ř u j e zmocněnkyni vlády pro lidská práva, aby o doporučeních uvedených v podnětu informovala Národního koordinátora pro zvládání dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu a ministra vnitra, ministra práce a sociálních věcí, ministra školství, mládeže a tělovýchovy a ministra zdravotnictví.

Odůvodnění:

Podnět byl představen na jednání Rady dne 7. června 2022. Připomínky k materiálu Odbor rovnosti žen a mužů neobdržel a tak byl podnět předložen Radě ke schválení per rollam. Podnět byl členům a členkám Rady zaslán jako příloha e-mailem ze dne 21. června 2022 s tímto odůvodněním:

V pátek 3. června 2022 uběhlo přesně 110 dní od chvíle, kdy armáda Ruské federace napadla Ukrajinu. Podle odhadů Ministerstva vnitra pobývá na území ČR **cca 200 tis. ukrajinských uprchlíků a uprchlic** (cca 360 tis lidí dosud využilo institut dočasné ochrany). Z toho počtu je **85 % žen a dětí**, přičemž ženy tvoří v dospělé populaci zhruba $\frac{3}{4}$ podíl (72 %).

Systém pomoci uprchlíkům a uprchlicím se skládá z několika složek. Klíčovou roli hrají krajská **asistenční centra pomoci Ukrajincům** zřízená po celé ČR, která poskytují bezprostřední pomoc uprchlíkům a uprchlicím.

Zásadním právním předpisem přijatým v reakci na řešení uprchlické krize je tzv. **lex Ukrajina**¹, který nabyl účinnosti dne 21. března 2022. Lex Ukrajina se skládá ze tří norem, které zavedly dočasnou ochranu pro osoby prchající před konfliktem z Ukrajiny, jejich přístup k sociálnímu zabezpečení, zdravotnímu pojištění a volný vstup na trh práce. Současně byla zavedena tzv. **humanitární dávka** pro občany a občanky Ukrajiny ve výši 5 000 Kč měsíčně (po dobu max. 5 měsíců), která má pomoci s úhradou základních životních potřeb.

Na úrovni strategických dokumentů je klíčovým dokumentem materiál „**Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládání uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu**“

¹ Jedná se především o zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

(materiál bych vládou ČR schválen 13. dubna 2022)². Materiál počítá s třemi možnými scénáři dalšího vývoje v ČR: 1) rychlá stabilizace (počítá s počtem uprchlíků a uprchlic 250 – 300 tisíc), 2) postupná eskalace (počítá s počtem uprchlíků a uprchlic 500 – 600 tisíc) a 3) extrémní eskalace (počítá s počtem uprchlíků a uprchlic 1 milion).

Priority vlády se zaměřují především na:

- Poskytnutí efektivní humanitární pomoci lidem z Ukrajiny (krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé)
- Minimalizaci negativních dopadů na občany České republiky
- Posílení sociální, hodnotové a ekonomické síly České republiky
- Zajištění co nejlepší finanční bilance uprchlické vlny minimalizací nákladů a maximalizací přínosů do ekonomiky

Materiál také definuje **základní principy** přístupu vlády – humanitární vstřícnost, podpora a spolupráce, praktičnost a jednoduchost, minimalizace negativních dopadů na občany ČR a flexibilita a agilita.

Tematicky se pak materiál zaměřuje mj. na právní status, zaměstnání a integraci na trh práce, školství, sociální oblast, zdravotnictví, adaptaci a integraci v ČR. Materiál vytvořil pozici tzv. **Národního koordinátora** pro zvládání dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu, jejímž výkonem byl dočasně pověřen místopředseda vlády a ministr vnitra.

V současnosti probíhá legislativní proces k tzv. **lex Ukrajina 2**.³ Návrh počítá s úpravou (zpřísněním) některých parametrů výše uvedených práv osob prchajících z Ukrajiny. Návrh prodlužuje lhůtu na vyřízení žádosti o dočasnou ochranu na šedesát dní, a naopak **zkracuje lhůtu k nahlášení změny pobytu uprchlíků a uprchlic z patnácti na tři dny**. Návrh zákona také zahrnuje zkrácení nároku uprchlíka na zdravotní pojištění, a to na 150 dnů. Požadavek rychlejšího nahlašování pobytu reaguje podle Ministerstva vnitra na potřeby úřadů rychle přizpůsobovat systémy školství a zdravotnictví v návaznosti na počty uprchlíků. Zkrácení doby zdravotního pojištění má pak za cíl motivovat příchozí, aby se zapojili v Česku do pracovního procesu. Mění se také **podmínky nároku na humanitární dávku** – nárok na ni nevznikne v případech, kdy mají uprchlíci a uprchlice zajištěno ubytování s poskytováním stravy a základních prostředků osobní hygieny zdarma. Lex Ukrajina 2 byl schválen poslaneckou sněmovnou dne 31. května 2022 a čeká na projednání v senátu.

Z hlediska zjednodušení zaměstnávání na částečné úvazky a integrace na trh práce je důležitý balíček zákonů v sociální oblasti, která vláda ČR schválila dne 1. června 2022.

Pro prakticky všechna opatření (legislativní i nelegislativní povahy) přijatá s cílem pomoci lidem prchajícím z Ukrajiny je charakteristické, že jsou genderově neutrální, resp. **genderově slepé**. Přestože ženy (s dětmi) tvoří naprostou většinu osob, na které je pomoc cílena, dotčená opatření **explicitně nezohledňují jejich specifické potřeby**. Uvedená opatření také nezohledňují **lidsko-právní perspektivu**, resp. nejsou vyhodnocována z hlediska jejich možného diskriminačního dopadu. Např. v případě lex Ukrajina 2 je v důvodové zprávě uvedeno, že „navrhovaná právní úprava nemá žádné dopady na rovnost mužů a žen a není v rozporu se zákazem diskriminace“.

Na praktické úrovni pak problém představuje i pomoc **vícečetně zranitelným** skupinám uprchlíků a uprchlic, zejm. **romským rodinám**. Tímto tématem se zabývala **Rada vlády pro záležitosti romské menšiny** na svém jednání dne 20. května 2020. Rada přijala usnesením, ve kterém mj. doporučila zmocněnkyni vlády pro lidská práva zřízení **Pracovní skupiny k potřebám zvláště zranitelných skupin uprchlíků v ČR** (pracovní skupina byla následně zřízena a dne 3. června 2022 proběhlo její druhé jednání).

Dalším souvisejícím problémem je **nedostatečné zapojení nestátních neziskových organizací** do přípravy a realizace vládní politiky v této oblasti. Např. Konsorcium nevládních organizací pra-

² Blíže viz <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-strategicky-material-reseni-uprchlicke-vlny-i-pozici-jejeho-koordinatora.aspx>.

³ Vládní návrh zákona o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

cujících s migranty v ČR upozorňuje, že nezahrnutí občanského sektoru při řešení uprchlické krize vede k nedostatečnému využívání poznatků a zkušeností z terénu.⁴

Absence genderové a lidskoprávní perspektivy a nedostatečné zapojení občanského sektoru do dosavadního řešení uprchlické krize lze mj. vysvětlit neobsazením pozice zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro lidská práva v předchozích měsících. **Zmocněnkyně vlády pro lidská práva byla dne 11. května 2022 jmenována Klára Laurenčíková Šimáčková** a po jejím jmenování došlo k jejímu zapojení do přijímání relevantních opatření (účastní se např. jednání ústředního krizového štábu).

Tématu genderové perspektivy při řešení migračních krizí se věnují mezinárodní lidskoprávní organizace, Evropský parlament i evropské nevládní organizace. V květnu 2022 schválil **Výbor ministrů Rady Evropy nové doporučení k ochraně práv migrujících žen a dívek**.⁵ Doporučení mj. členskými státy doporučuje:

- Uplatňování v migračních politikách intersekcionalního přístupu (zohledňovat vícečetnou zranitelnost některých skupin žen),
- Uplatňování child rights-based přístupu (tedy přístupu založeném na právech dětí) v rámci přístupu k migrujícím osobám,
- Uplatňování genderového hlediska v migrační politice,
- Zajištění důsledného sběru dat členěných dle pohlaví, věku a dalších charakteristik za účelem efektivní tvorby a evaluace migračních politik,
- Zajištění ochrany před všemi formami násilí na ženách, vykořisťování, obchodování s lidmi, sexismem a hate-speech.

Česká republika v současnosti řadu těchto doporučení nenaplnuje.

Návrh opatření

- Důsledně zahrnovat občanský sektor do přípravy a realizace politik v souvislosti s řešením migrační vlny.
- S ohledem na genderový rozměr a velký podíl zranitelných skupin zahrnout zmocněnkyni vlády pro lidská práva do přípravy a realizace politik v souvislosti s řešením migrační vlny za účelem zajištění uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů a lidských práv (včetně zajištění účasti na vládě ČR při projednávání relevantních materiálů).
- Zahrnout experty a expertky na rovnost žen a mužů do poradních a pracovních orgánů a platform podílejících na řešení uprchlické krize a na realizaci dokumentu Stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu.
- Zajistit důsledné členění všech sbíraných statistik dle pohlaví, věku a dalších charakteristik (rodinný status apod.) uprchlíků a uprchlic.
- Vyčlenit dostatečné finanční prostředky pro nestátní neziskové organizace podílející se na pomoci uprchlíkům a uprchlicím.
- Zavést podmínku uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů v rámci dotačních programů určených pro pomoc uprchlíkům a uprchlicím.
- Zjednodušit podmínky pro uznávání kvalifikace uprchlic a uprchlíků a migrantek a migrantův souvislosti s integrací na trh práce.
- Zajistit dostatečné nástroje pro prevenci a ochranu před pracovním a sexuálním vykořisťováním uprchlic a uprchlíků.
- Zvyšovat schopnost relevantních veřejných institucí zohledňovat specifické potřeby žen při přímé práci s uprchlicemi.
- Zrušit zkrácení doby pro zahrnutí do veřejného zdravotního pojištění uvedené v lex Ukrajina 2.

⁴ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/konsorciem-nevladnich-organizaci-pracujicich-s-migranty-neziskove-organizace-pomahaji-uprchlikum-bez-penez-statu-a-supluj>

⁵ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a69407

- Zajistit dostatečný počet míst ve školkách a dětských skupinách za účelem větší motivace uprchlic k dobrovolným relokacím a rychlejší integraci do společnosti a na trh práce.
- Zajistit dostatečné financování obcí za účelem navýšení míst ve školkách a dětských skupinách.
- Zajistit péči o sexuálně zneužité ženy v době válečného konfliktu.

Schválil: Radan Šafařík